

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 8 Jild 4
2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 8 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулов Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилевич – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент,

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобовна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Бегамова Насиба Холмурзаевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА АГРАР СОҶА ХОДИМЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКНИНГ РОЛИ (ЎЗБЕКИСТОН ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИ МИСОЛИДА)	11-19
<i>Насиратдинов Сапар Жеткербай-улы</i> ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРДА ФОТОГРАФИЯНИНГ ЎРНИ	20-25
<i>Нарманов Феруз Асфандиёрович</i> ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЖАЛОЛИДДИН МАНГУБЕРДИ ҲАЁТИ ВА ФАОЛИЯТИНИНГ ЎҚИТИЛИШИ	26-30
<i>Rustamov Ilxomidin</i> “O‘ZBEKISTON - 2030” STRATEGIYASI – XALQ STRATEGIYASI (YANGI O‘ZBEKISTON TARIXI)	31-34
<i>Normo‘minov Aziz</i> O‘ZBEKISTONLIK SPORTCHILARINING PARAOLIMPIYAMUSOBAQALARIDAGI ISHTIROKI	35-39
<i>Turdiboyeva Gulmira</i> VOYAGA YETMAGANLAR HUQUQBUZARLIGIGA QARSHI KURASH BO‘YICHA TARG‘IBOTLAR SAMARASI	40-44
<i>Xamidova Shoiras Rasulovna</i> PARASPORT TURLARI VA ULARNING QONUNIYATLARI	45-51
<i>Ахмедов Жасурбек Зокиржонович</i> МАДАНИЯТШУНОСЛИК ВА НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА	52-54

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Raximov To‘xtabek Jumaboyevich</i> KICHIK BIZNES KORXONALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHGA TA’SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	55-60
<i>Allaberganov Xushnud Allaberganovich</i> TASHQI SAVDO SALOHİYATINING MINTAQA IQTISODIYOTIDA TUTGAN O‘RNI	61-68
<i>Амбарцумян Анастас Алексеевич</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ КОРИДОРЫ: СИНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ВЫГОДА И ПОИСК РЕШЕНИЯ НЕПРОСТЫХ ЗАДАЧ	69-81
<i>Baqoeva Dilfuza</i> SANOAT KORXONALARIDA SOTUV TIZIMINING OLIB BORILISHI, MOHIYATI VA YO‘NALISHLARI	82-86
<i>Adilov Mirkomil Miralimovich</i> TIJORAT BANKLARI KREDIT QO‘YILMALARINING MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	87-93

Donayev Sheroli Burxonovich

DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RIVOJLANTIRISH ASCENT

STRATEGIYASINING AHAMIYATI 94-101

Кахаров Жасур Абулқосимович

ГАСТРОНОМИЯ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ

МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 102-109

Рахмонов Шухрат Шавкатович

ТУРИСТИК МАҲСУЛОТ ДИВЕРСИФИКАЦИЯСИНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ 110-117

Sherov Alisher Bakberganovich

OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI 118-129

09.00.00 – FALSAFA FANLARI*Tag'oyeva Dilnavoz Narziqulovna*

MAHMUDXO'JA BEHBUDIY MA'RIFATPARVARLIK G'OYALARI VA ULARNING IJTIMOYIY-

AXLOQIY MUNOSABATLARDAGI KONSTRUKTIV MOHIYATI 130-135

Muhamedov Asror

G'ARB RENNESANSIGA TURTKI BO'LGAN OMILLAR 136-145

Aripova Zulfiyaxon Salijanovna

HOZIRGI ZAMONDA ETIKA VA ESTETIKANI O'QITISHNING AMALIYIJTIMOIY

AHAMIYATI 146-151

Abdumalikov Abdulatif Abidjanovich

INSONNING TABIATGA NOOSFERAVIY MUNOSABATINI YUKSALTIRISH

ZARURIYATI 152-156

Xolmatov Uchqunjon Xamidullayevich

AXBORIY-PSIXOLOGIK VA MADANIY TAHDIDLAR SHAROITIDA MILLATLARARO TOTUVLIK

VA HAMJIXATLIKNI TA'MINLASHNING TA'LIMIY-TARBIYAVIY VAZIFALARI 157-162

Шоназаров Жамшид Шухратович

ЖАДИДЛАР ҒОЯЛАРИ ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИ БИЛАН ҲАМОҲАНГ 163-168

Ho'janova Tamara Jo'raevna

YANGI O'ZBEKISTONDA YOSHLARINI AXBOROT URUSHI DAVRIDA MAFKURAVIY

TAJOVUZLARDAN ASRASH OMILLARI 169-174

Quchqorov Javlon Suyundik o'g'li

MILLIY G'OYA VA DEMOKRATIK O'ZGARISHLAR DIALEKTIKASIGA MADANIY HODISALAR

SIFATIDA QARASH 175-179

Muxtorova Tutixon

GLOBALLASHUV JARAYONLARIGA FALSAFIY YONDASHUVLARNING O'ZIGA

XOS JIHATLARI 180-186

Rahmonova Mavluda Abdusamadovna

ABDURAUF FITRATNING "OILA" ASARIDA JAMIYAT MA'NAVIY-AXLOQIY RIVOJIGA DOIR

QARASHLARI TAHLILI 187-194

Pirnazarov Nurnazar

TANA, RUX VA MA'NAVİYATNING INSON BORLIG'IDAGI AKS ETISHINING

FALSAFIY TAHLILI..... 195-201

Ismailov Dilshod Baxriddinovich

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING

MA'NAVİY-AXLOQIY SEGMENTI:KOMPARATIV YONDASHUV 202-209

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Yuldoshova Shaxnoza Azimboyevna

RAY BREDBERI VA ISAJON SULTON ASARLARIDA MA'RIFATPARVARLIK MOTIVLARI

TALQINI 210-216

Bozorbekov Ahmadbek

O'ZBEK TERMINOLOGIYASIDA TEXNIK, ZAMONAVIY LOGISTIKA SOHASIDAGI

TERMINLARNING YASHALISH MODELLARI VA PARADIGMATIKASI 217-230

Xamrayev Fozilbek Yo'ldoshevich

ZAMONAVIY O'ZLASHMALARNI MILLIYLASHTIRISHDA O'ZBEK TILINING TARIXIY ZAXIRA

MANBALARIDAN FOYDALANISH 231-236

O'tebaeva Dilbar

TURKIY TILLARGA UMUMIY BO'LGAN EKOLOGIK ATAMALAR .....

237-242

Asqarova Shaxnoza Kamolidinova

EPIK KLISHELAR HAMDA ULARNING INGLIZ VA NEMIS TILLARIDAGI TALQINI

(“ALPOMISH” DOSTONI MISOLIDA) 243-247

Kadirova Zaynab Bakoyevna

INGLIZ TILIDAGI REKLAMANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI .....

248-252

Allaberganova Nilufar Matnazar qizi

QOFIYA ASOSLARIDAGI MATNLARNING LINGVOKOGNITIV XUSUSIYATLARI .....

253-256

Nabiyeva Rushana Jamol qizi

OZIYQ-OVQAT MAHSULOTLARI NOMLARI LEKSIK-SEMANTIK GURUHINING MA'NOVIY

GURUHLARI VA ULARDA YANGI O'ZLASHMALARNING ISHTIROKI HAQIDA 257-262

To'rayeva Iroda Sheramatovna

FOLKLORIZMLAR TIZIMIDA ETNOGRAFIK FOLKLORIZMLARNING O'RNI VA

SPETSIFIKASI 263-268

Qodirova Munisa Erkinjon qizi

BADIIY MATNDA QO'LLANILGAN SAN'ATGA OID TERMINLARNING LEKSIK TIPOLOGIYASI

(INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA) 269-272

G'aniyeva Nozanin G'ayratovna

MARKAZIY OSIYODA JADID AYOLLARINING PATRIARXAL TUZILMALAR VA

MUSTAMLAKACHILIK ZULMIGA QARSHI CHIDAMLILIGI VA QARSHILIGI 273-277

Zaripova Dilfuza Baxtiyorovna

TURKIY ADABIYOTDA “IBROHIMI ADHAM” QISSALARI TAHLILI .....

278-284

Eshniyazova Maysara Becnazarovna

ALISHER NAVOIYNING “ARBA'IN” ASARIDAGI HADISLAR BAYONIDA G'OYAVIY-BADIIY

IFODA MUKAMMALLIGI 285-292

Raxmonova Dildora Mirzakarimovna

O'ZBEK JADID ADABIYOTIDA OVRUPO MADANIYATI TALQINI .....

293-298

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna*

MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI HUQUQIY TIZIMLARIDA KODEKSLASHTIRISH

JARAYONINING AYRIM NAZARIY-HUQUQIY MASALALARI 299-306

Узакова Гўзал Шариповна

ШАҲАРЛАР ВА БОШҚА АҲОЛИ ПУНКТЛАРИДА АТРОФ МУҲИТНИ МУҲОФАЗА

ҚИЛИШНИНГ ЭКОЛОГИК-ҲУҚУҚИЙ ТАЛАБЛАРИ 307-325

Пулатова Нодирахон Собиржоновна

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УСТРАНЕНИЯ СУДЕБНЫХ ОШИБОК В ОБЕСПЕЧЕНИИ

ПРАВ ЧЕЛОВЕКА 326-332

Nizamatdinov Kayrat Keunimjaevich

MOBIL ALOQA XIZMATI KO'RSATISHDA MILLIY ALOQA OPERATORLARINING FAOLIYATINI

HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 333-341

Абдурахманова Нодирахон

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В

ОНЛАЙН АРБИТРАЖАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ 342-345

Bokiyev Jahongir Nurmatjon o'g'li

TA'LIM OLISH HUQUQINING GENEZISI HAMDA UNING YURIDIK TABIATI 346-356

Madiyev Faxriddin Xoshim o'g'li

SHAXSIY HAYOT DAXLSIZLIGI HUQUQINI TA'MINLASH MASALALARI 357-368

Утанов Фурқат

ИНДИВИДУАЛЛАШТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА ТОВАР БЕЛГИСИНИНГ ҲУҚУҚИЙ

МАҚОМИ 369-374

Dilboboyev Nozimbek Shavkat o'g'li

XALQARO VA MILLIY DARAJADA INVESTITYA QONUNCHILIGINING RIVOJLANISH

TENDENSIYASI 375-381

Назарова Марҳабо

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА И РАЗВИТИЕ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В

УЗБЕКИСТАНЕ 382-386

Абулхайров Рустамхон Ибодуллаевич

ПОРТЛАШ СОДИР БЎЛГАН ЖОЙНИ КЎЗДАН КЕЧИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ

МАСАЛАЛАРИ 387-400

Абдусамиева Дилрабо Абдувахоб кизи

ВОПРОСЫ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ БЫВШИХ ОСУЖДЕННЫХ В НЕКОТОРЫХ

МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТАХ..... 401-406

Abdikhakimov Islombek

LEGAL RELATIONS AND STAKEHOLDERS IN QUANTUM TECHNOLOGIES REGULATION: A

COMPREHENSIVE ANALYSIS OF GOVERNANCE FRAMEWORKS 407-412

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI*Djabbarova Nilufar Baxtiyarovna*

TALABA-QIZLARDA LIDERLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA FALSAFIYPEDAGOGIK

YONDASHUVLARNING ROLI 413-417

Mamatqosimov Jahongir Abirqulovich

BO'LAJAK REJISSYORLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI ADABIY ASARLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHDA DEBYUT MASHG'ULOTLARINING AHAMIYATI 418-423

Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna

HOFIZ XORAZMIY DIDAKTIK QARASHLARINI O'RGANISHNING HOZIRGI HOLATI 424-429

Ismoilova Shodiyaxon Xusanboy qizi

NEMIS TILIDAN KEYIN INGLIZ TILI O'RGANISH JARAYONIDA FONETIK INTERFERENSIYANI YUZAGA Keltiruvchi omillar 430-435

Salimov Ma'ruf Eshdovlat o'g'li

O'QUVCHILARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI 436-439

Палванова Умида Бахрамовна, Тургунов Собитхон Ташпулатович, Якубова Азада Ботировна

ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ОБУЧЕНИЕМ СТУДЕНТОВ НАВЫКАМ ОКАЗАНИЯ ПЕРВОЙ ПОМОЩИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА 440-444

Rasulova Fotima Farxotovna

O'QUVCHILARNI IJODIY FIKRLASHGA YO'NALTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY YO'NALISHLARINING ILMIY TAHLILI..... 445-450

Saidxo'jayev Muhammadxo'ja Ma'rufxo'ja o'g'li

YOSHLARNI MA'NAVIY-MA'RIFIY TARBIYALASHDA IJTIMOY - PEDAGOGIK OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI..... 451-456

Utepbergenov Aydos Janabayevich

SAHNA NUTQI O'QITISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI 457-461

Nozima Muqimovna Hamdamova

MAJBURIY FANLARDAN TALABLARNING KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA GRAFIK DASTURLARIDAN FOYDALANISH..... 462-467

Received: 30 July 2024
Accepted: 5 August 2024
Published: 15 August 2024

Article / Original Paper

ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO PROVIDING THE RIGHT TO PRIVACY

Madiev Fakhridin Khoshim ugli

Tashkent State Law University, Senior lecturer of the Department of Constitutional Law
e-mail: fmadiyev92@gmail.com

Abstract. This article presents a theoretical analysis of the impact of digital technologies on the right to privacy. the development of digital technologies, the widespread introduction of digital technologies in the life of our society, and the need to carry out scientific research on ensuring the privacy of citizens living in our country. Therefore, it is necessary to study and analyze the concept of the right to privacy from a conceptual, scientific and methodological point of view. If we consider the right of every person to make a moral and ethical evaluation of his qualities as his personal right, it is considered to have a subjective nature. Therefore, His dignity and reputation may or may not be compatible with the social opinion in the society. The author focused on "circumstances that violate privacy", "protection from interference in personal life", "international standards of personal information", "not disclosing information about honor and dignity without their consent". The article analyzes the advanced experience of foreign countries and the approaches of legal scholars to the privacy of personal life, comprehensive analysis of the right to privacy in the context of digitization and the specific features of its constitutional and legal regulation, improvement of the legislation of Uzbekistan on privacy is to present proposals on

Key words: digitization, privacy, privacy, personal data, protection from interference in private life, privacy of personal data, non-disclosure of information related to honor and dignity without their consent.

SHAXSIY HAYOT DAXLSIZLIGI HUQUQINI TA'MINLASH MASALALARI

Madiyev Faxriddin Xoshim o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti, Konstitutsiyaviy huquq kafedrasida katta o'qituvchisi
E-mail: fmadiyev92@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli texnologiyalarning shaxsiy hayot daxlsizligi huquqiga nisbatan ta'siri nazariy tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi, jamiyat hayotida raqamli texnologiyalarning keng joriy qilinishi fuqarolarning shaxsiy hayoti daxlsizligini ta'minlash borasida ilmiy tadqiqotlar olib borishni taqozo etmoqda. Shu bois shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining tushunchasini konseptual, ilmiy-metodologik jihatdan o'rganish, tahlil etish lozim. Har bir shaxsning o'z sifatlariga ma'naviy-axloqiy baho berishga bo'lgan huquqini uning shaxsiy huquqi sifatida baholasak, subyektiv xususiyatga ega hisoblanadi. Shu bois uning qadr-qimmatini va obro'-e'tibori jamiyatdagi ijtimoiy fikr bilan mos kelishi yoki mos kelmasligi ham mumkin. Muallif, "shaxsiy hayot daxlsizligini buzuvchi holatlar", "shaxsiy hayotiga aralashishdan himoyalash" "shaxsga doir ma'lumotlarning xalqaro standartlari" "sha'ni va qadr-qimmatiga daxldor ma'lumotlarni ularning rozilgisiz oshkor etmaslik" kabilarga to'xtalib o'tilgan. Maqolada xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribasi hamda huquqshunos olimlarning shaxsiy hayot daxlsizligiga oid yondashuvlarini tahlil qilgan holda raqamlashtirish sharoitida shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini va uni konstitutsiyaviy-huquqiy tartibga solishning o'ziga xos xususiyatlarini kompleks tahlil qilish, shaxsiy daxlsizlikka oid O'zbekiston qonunchiligi takomillashtirish bo'yicha takliflarni taqdim etildi.

Kalit so'zlar: shaxsiy hayot, shaxsiy hayot daxlsizligi, shaxsiy ma'lumotlar, shaxsiy hayotiga aralashishdan himoyalash, shaxsiy ma'lumotlarning daxlsizligi, sha'ni va qadr-qimmatiga daxldor ma'lumotlarni ularning rozilgisiz oshkor etmaslik.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I8Y2024N49>

Kirish. Shaxsiy hayot tushunchasining murakkabligi va ko'p qirraliligiga qaramay, qonun chiqaruvchi va huquqni qo'llovchi organlar shaxsiy daxlsizlik huquqini himoya qilish choralari ko'rish uchun muayyan vositalar, mezonlar va tasniflarga muhtoj.

Raqamli texnologiyalar rivojlanish sharoitida shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash qiyinlashib bormoqda. Bunga asosiy sabab raqamli texnologiyalar orqali turli ko'rinishlarda shaxsiy hayot daxlsizligi buzilayotganidir.

So'nggi yillarda shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining rivojlanishi huquqiy tadqiqotlar obyektiga aylanib bormoqda. Shu bois "shaxsiy hayot", "shaxsiy" va "oilaviy" sirlarning daxlsizligi masalalariga qaratilgan qonun hujjatlariga zarurat oshib borayotganini ta'kidlashimiz lozim.[1]

Har bir shaxsning o'z sifatlariga ma'naviy-axloqiy baho berishga bo'lgan huquqini uning shaxsiy huquqi sifatida baholasak, subyektiv xususiyatga ega hisoblanadi. Shu bois uning qadr-qimmati va obro'-e'tibori jamiyatdagi ijtimoiy fikr bilan mos kelishi ham, mos kelmasligi ham mumkin. Ammo shaxsning qadr-qimmati shaxsning o'zini o'zi baholash mezonlari va jamiyatning unga bergan bahosi bilan o'zaro bog'langan mezonlar hisoblanadi.

Tadqiqotimiz davomida shaxsiy hayot daxlsizligini buzish bilan bog'liq 2020–2022-yillar oralig'ida kuzatilgan jinoyat va huquqbuzarliklar tahlil qilindi. Xususan, jinsiy zo'ravonlikka uchragan shaxsning shaxsiy ma'lumotlari ijtimoiy tarmoqlarga tarqatilishi,[2] shifokorlar tomonidan COVID-19 kasalligiga chalingan dastlabki fuqaroning ma'lumotlari ommaviy axborot vositalarida e'lon qilinishi,[3] davlat tashkilotlari tomonidan shaxsga doir ma'lumotlarning tijorat maqsadlarida sotilishi,[4] fuqarolarning turar joyidan ularning shaxsiy suratlari olinishi, ijtimoiy tarmoqlar orqali shaxsiy (intim) suratlarni tarqatish,[5] X-ray qurilmalari orqali shaxsni kuzatish, tijorat tashkilotlari tomonidan iste'molchilar haqidagi ma'lumotlarni yig'ish,[6] moliyaviy firibgarlik uchun shaxsiy ma'lumotlarni yig'ish kabi holatlar uchramoqda.[7]

Material va metodlar. Mazkur masalani tadqiq etishni uch turdagi asoslar bilan amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Birinchidan, Milliy huquqshunos olimlarning bu boradagi ilmiy qarashlari hamda yondashuvlarni tahlil etish, ikkinchidan, xorijiy mutaxassislarning fikr-mulohazalarini talqin etish, uchinchidan, ilg'or xorijiy tajribani qiyosiy-huquqiy tadqiq etish orqali muayyan taklif va tavsiyalar ishlab chiqish vazifasi belgilab olindi.

Yuqorida sanab o'tilgan masalalarga javob topish maqsadida mazkur tadqiqot ishida tarixiy, tizimli-tuzilmaviy, qiyosiy-huquqiy, mantiqiy, ilmiy manbalarni kompleks tadqiq etish, statistik ma'lumotlar tahlili kabi usullardan foydalanildi.

Tadqiqot natijalari. Avvalambor, milliy huquqshunos olimlarning shaxsiy hayot daxlsizligini taminlashning konstitutsiyaviy asoslari bo'yicha ilmiy qarashlari hamda yondashuvlarni tahlil etib chiqamiz.

S.Soliev va Sh.Nazarovlar "konstitutsiyada kafolatlangan daxlsizlik huquqini ta'minlash"[8], O.Mo'minov shaxsiy hayotga oid ma'lumotlarning noqonuniy tarqalishi shaxslarga "ruhiy-ma'naviy azob yetkazib qo'yishi"[9], B.Izzatullaev axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish hamda hududlarning raqamli rivojlanishi holatlari "diagnostikasini" o'tkazish, muammoli masalalarni aniqlash, lozim topilsa, ularni hal qilish yo'llarini topish maqsadida maxsus baholash metodikalarini ishlab chiqish lozimligini[10],

A.Shermuhammedova ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishida bir qator salbiy holatlar ham yuzaga kelishi: xususan, ijtimoiy tarmoqlarda kiber qaramlikning rivojlanishi natijasida, asta-sekin yoshlar ijtimoiylashuvida salbiy xususiyatlar shakllana borishi, virtual hayot haqiqiy qadriyatlarni chetda qoldirib, internet madaniyating ta'sirini kuchaytirishi tadqiq etilgan[11].

Yuqoridagi fikrlar bilan ilmiy bahsga kirishadigan bo'lsak, quyidagilarni qayd etish joiz, deb bildik. Avvalo, S.Soliev, Sh.Nazarov hamda O.Mo'minovlarning fikr-mulohazalari hozirgi davr ruhiyatiga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining zamonaviy rivojlanish tendensiyalariga to'laqonli javob bermaydi. A.Shermuhammedovaning fikri esa bir tomonlamaligi bilan xususiyatlanib, bu masala yuzasidan ijobiy jihatlarni ham qayd etish mumkin, deb hisoblaymiz. B.Izzatullaevning fikri axborot texnologiyalarining rivojlanish tendensiyalariga aloqador bo'lsada, shaxsiy xayot daxlsizligi hamda axborot texnologiyalarining o'zaro integratsiyasini inobatga olmaganligi bilan farqlanadi. Shuningdek, so'nggi kunlarda jahon amaliyotida axborot makoni sun'iy intellekt tizimlari tufayli boyib borayotganligini inobatga oladigan bo'lsak, olimning qarashlari bir tomonlama ekanligini sezish qiyin emas.

Shaxsiy daxlsizlikni ta'minlashning konstitutsiyaviy asoslarini tahlil etishda xorijiy olimlarning ilmiy ishlariga murojaat qilib, ular qatorida N.Kolvin, K.Niyst, D.Pozen va J.Kohenlarning yondashuvlarini muhokama etish mumkin.

Jumladan, Naomi Kolvin shaxsiy daxlsizlikni (privacy) qonunchilik vositasida ta'minlashda milliy xavfsizlik xizmatining faoliyatini ham inobatga olish lozimligini[12], Karly Niyst shaxsiy daxlsizlik (privacy) inson huquqlarining zarururiy komponenti ekanligini[13], David Pozen esa fikrlash erkinligi, o'z tanasi ustidan nazorat, turar-joy daxlsizligi, shaxsiy ma'lumotlar daxlsizligi, kuzatuvlardan holi bo'lish huquqi, shaxsiy o'brosini himoya qilish huquqi, tergov-qidiruv harakatlaridan himoyalanish huquqi qonunlarda aks etib – shaxsiy daxlsizlikning asosini tashkil etishini[14], Bambauer Derek shaxsiy daxlsizlik xavfsizlik termini bilan birgalikda qo'llanilishini[15], Kohen Julie shaxsiy daxlsizlik va uning zamondan "ortda qolayotgan qadriyatlari" ... mag'lub bo'layotganligini qayd etib o'tishadi[16].

Yuqorida nomlari qayd etilgan olimlarning yondashuvlari yuzasidan ilmiy bahsga kirishadigan bo'lsak, N.Kolvin ta'kidlaganidek, shaxsiy daxlsizlikka oid qonunchilikni ishlab chiqishda nafaqat milliy xavfsizlik xizmati balki barcha huquqni muhofaza etuvchi organlarning institutsional kafolatlarini ta'minlash muhim hisoblanadi, deb o'ylaymiz.

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlarga ko'ra, shaxsiy hayot daxlsizligiga bog'liq 2020-yilda 20 ta, 2021-yilda 25 ta va 2022-yilning 10 oyi davomida 13 ta jinoyat ishi qo'zg'atilgan.

Bu borada sodir etilgan ma'muriy huquqbuzarliklarga e'tiborimizni qaratadigan bo'lsak, IIV statistik ma'lumotlariga ko'ra, shaxsiy hayot daxlsizligi bilan bog'liq huquqbuzarlik uchun 2020-yilda 197 ta, 2021-yilda 347 ta va 2022-yilning 10 oyi davomida 369 ta bayonnoma rasmiylashtirilgan.[17]

Yuqoridagi tahlillarga e'tibor beradigan bo'lsak, shaxsiy hayot daxlsizligini buzish bilan bog'liq huquqbuzarliklar soni ortib bormoqda. Demak, muayyan harakatlar shaxsiy hayot huquqini buzayotganini qanday aniqlash mumkin? Yoki shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining himoya qilinishini ta'minlash uchun bunday harakatlarni qonun qanday tartibga solishi kerak kabi savollar tug'ilishi tabiiy.

Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 5-oktabrdagi “Shaxsga doir ma’lumotlarga ishlov berish sohasidagi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to’g’risida”gi 570-son qarori bilan tasdiqlagan “Shaxsga doir ma’lumotlarga ishlov berishda ularning himoya qilinganlik darajasini belgilash to’g’risida”gi nizomning 7-bandi 1-xatboshisida “Shaxsga doir ma’lumotlarning xavfsizligiga tahdidlar deganda ma’lumotlar bazasiga ruxsatsiz, shu jumladan, tasodifiy kirish natijasida shaxsga doir ma’lumotlarni o’zgartirish, to’ldirish, ulardan foydalanish, ularni berish, tarqatish, uzatish, egasizlantirish, yo’q qilish, nusxalash, shuningdek, boshqa noqonuniy harakatlarga olib kelishi mumkin bo’lgan shart-sharoitlar va omillar yig’indisi” tushunilishi nazarda tutilgan.

Ba’zi zamonaviy olimlar shaxsiy daxlsizlik huquqi buzilishini tasniflashni taklif qilishadi. Boshqacha qilib aytadigan bo’lsak, umumiy tushunchasiga olib kelmagan uning tarkibiy elementlariga ajratish o’rniga ular muammolarni keltirib chiqaradigan bir qator “zararli” harakatlarni aniqlash zarur deb hisoblaydilar.

Jeyms Rulning ta’kidlashicha, texnologiyani ayblash mavjud muammolarni hal qilishning noto’g’ri yo’lidir.[18] I. Stepanovichning qayd etishicha, texnologiyaning ma’naviy jihatdan noto’g’ri maqsadlarda qo’llanishi, shaxsiy hayot daxlsizligini buzadi. Shu bois ham raqamli texnologiyalarning shaxsni nazorat qiluvchi rolini kamaytirish lozim.[20]

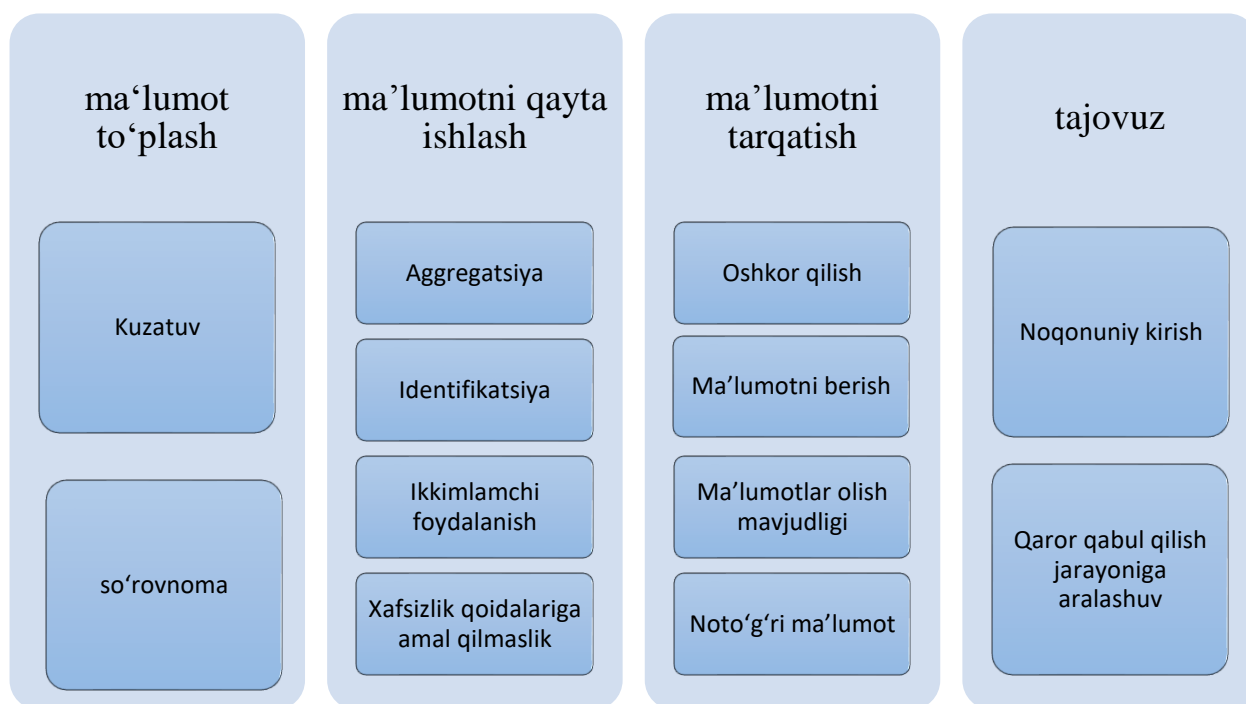
Shaxsiy hayot daxlsizligini ta’minlashda vujudga keladigan muammolarni tadqiq qilgan U. Prosser shaxsiy hayot daxlsizligini buzishi mumkin bo’lgan holatlarni to’rt turga ajratadi:[21]

- 1) shaxsiy hayotga aralashish;
- 2) shaxsni obro’sizlantiradigan shaxsiy ma’lumotlarni ommaga oshkor qilish;
- 3) shaxs haqida yolg’on ma’lumotlar tarqatish;
- 4) turli maqsadlarda shaxsga doir ma’lumotlarni oshkor qilish.

Bizning fikrimizcha, shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining buzilishi bilan bog’liq muammolarni guruhlariga ajratib, ularning har birini alohida tasniflash lozim. Chunki shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini himoya qilish bilan bog’liq masalalarni tartibga solishga qaratilgan qonun hujjatlarini tizimlashtirishga yordam beradi.

Daniel Solovening fikricha, shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini buzadigan xatti-harakatlar to’rt guruhdan iborat:[22]

- 1) ma’lumot to’plash (information collection);
- 2) axborotni qayta ishlash (information processing);
- 3) axborotni tarqatish (information dissemination);
- 4) tajovuz (invasion).

Har bir guruh shaxsiy daxlsizlik huquqini amalga oshirishda muammolarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan bir qancha faoliyat turlarini o'z ichiga oladi.[23]

Shaxsiy daxlsizlikka ta'sir etuvchi omillarning **birinchi guruhi** ma'lumot to'plashdir. *Kuzatuv* – shaxslarning harakatlarini raqamli texnologiyalar orqali tasvirga olish, tinglash yoki yozib olishdir. *So'rov* turli anketalar orqali amalga oshiriladi. Masalan, diniy yoki siyosiy qarashlarga oid savollar shaxsning shaxsiy daxlsizligi huquqining buzilishi sifatida baholanishi mumkin.[24]

Ikkinchi guruh axborotni qanday saqlash, qayta ishlash va ishlatish bilan bog'liq ma'noda "axborotni qayta ishlash" deb ataladi. *Aggregatsiya* – inson haqidagi turli xil ma'lumotlar kombinatsiyasini o'z ichiga oladi. *Identifikatsiya* – shaxsni tanib olishga qaratilgan ma'lumotlarni to'plash. *Xavfsizlik qoidalariga rioya qilmaslik* – saqlangan ma'lumotlarni sizib chiqishdan va noto'g'ri kirishdan himoya qilishda beparvolik. *Ikkilamchi foydalanish* – bir maqsadda to'plangan ma'lumotlardan ma'lumotlar subyekting roziligisiz boshqa maqsadlarda foydalanish.

Uchinchi guruh axborot tarqatishni o'z ichiga oladi. *Ma'lumotlarni berish* – shaxs haqidagi ma'lumotlarni maxfiy saqlash va'dasining buzilishi. *Oshkor qilish* – jamiyatda insonlarning unga bo'lgan munosabati o'zgarishiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarni oshkor etishni o'z ichiga oladi. *Ma'lumotlar olishning mavjudligi* – shaxs to'g'risidagi ma'lumotlarning uchinchi shaxslar uchun mavjudligi. *Noto'g'ri ma'lumot* – shaxslar haqida yolg'on yoki chalg'ituvchi ma'lumotlarni tarqatishdan iborat.

To'rtinchi guruh harakatlari insonning shaxsiy hayotiga aralashishni o'z ichiga oladi. *Noqonuniy kirish*, boshqa guruhlardan farqli o'laroq, shaxsiy ma'lumotlarni qo'lga kiritish emas, shaxsning osoyishtaligi yoki shaxsiy hayotini buzadigan shaxsiy makonga (turar joyga) bostirib kirish harakatlari tushuniladi. *Qarorlarni qabul qilish jarayoniga aralashuv* – ma'lumotlar subyekting shaxsiy ishlariga aralashuv uning xohishiga qarshi bo'lgan.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Inson huquqlari bo'yicha qo'mitasi inson huquqlari bo'yicha xalqaro hujjatlarni talqin qilish yuzasidan rasmiy izohlar berish vakolatiga ega organdir. Shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini mazmunan tushunish uchun BMTning Inson huquqlari bo'yicha qo'mitasining Fuqaroviy va siyosiy huquqlar to'g'risidagi xalqaro paktning 17-moddasida bergan izohini tahlil qilish maqsadga muvofiq:

1. *Mutlaq bo'lmagan himoya holati.* Shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining himoyasi mutlaq emas. Xususan, shaxsiy hayotga har qanday aralashishga qonunga muvofiq yo'l qo'yilishi mumkin.

2. *Davlatning majburiyatlari.* Davlat shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini himoya qilish uchun faol choralar ko'rishi lozim. Davlat organlari, jismoniy yoki yuridik shaxslar tomonidan sodir etilishidan qat'i nazar, shaxsiy hayotga har qanday aralashuvni taqiqlashi va buning uchun qonun hujjatlarida tegishli javobgarlikni belgilashi lozim.

3. *Noqonuniy aralashuvdan himoya qilish.* Davlat tomonidan shaxsiy hayotga aralashuv faqat qonun asosida amalga oshirilishi mumkin, bu esa, o'z navbatida, pakt qoidalari, maqsad va vazifalariga mos kelishi kerak. Qonunda shaxsiy hayotga aralashuvga yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan aniq holatlar batafsil ko'rsatilishi lozim.

4. *Uy-joy daxlsizligi tushunchasi.* Inson yashaydigan yoki o'zining odatiy faoliyat (biznes) yuritadigan joyi tushuniladi. Turar joyni tintuv qilish zaruriy dalillarni izlash bilan cheklanishi mumkin. Lekin bu xatti-harakatlar turar joyda yashovchi boshqa shaxslarning huquqlarini buzmaganda amalga oshirilishi lozim.

5. *Vakolatli organ vakolatlari.* Davlat shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini ta'minlashda mustasno holatlar belgilangan bo'lib, qonuniy ruxsat etilgan aralashuvga vakolatli bo'lgan organlar aniq belgilanishi lozim. Shuningdek, vakolatli organlar tomonidan huquqqa aralashuvning qonuniyligi ustidan nazorat qiluvchi organning mavjudligini tushunish lozim. Manfaatdor shaxslarga ularning shaxsiy hayot daxlsizligi huquqi buzilganda, qaysi organlarga murojaat qilishlari mumkinligi va murojaat qilish tartibi haqida aniq tushuncha bo'lishi zarur.

6. *Shikoyatlarni samarali tekshirish mexanizmi.* Davlat shaxsiy hayotga o'zboshimchalik bilan yoki noqonuniy aralashuvlar to'g'risidagi shikoyatlarni mas'ul organlar tomonidan ko'rib chiqish va buzilgan huquqni tiklash mexanizmini yaratish orqali samarali himoya tizimini joriy etadi.

7. *Xat va yozishmalarning daxlsizligi va maxfiyligi.* 17-modda yozishmalar daxlsizligi va maxfiyligi de-yure va de-fakto kafolatlanishini talab qiladi. Xat-xabarlar ushlanmasdan, ochilmagan yoki u yoki bu tarzda o'qilmagan holda adresatga yetib borishi kerak. Elektron yoki boshqa kuzatuv, telefon, telegraf va boshqa aloqalarni tinglash, telefon suhbatlarini tinglash va yozib olish taqiqlanishi kerak. Ushbu huquqning cheklanishi faqat qonunda nazarda tutilgan holatda muayyan organ tomonidan amalga oshirilishi kerak.

8. *Shaxsiy daxlsizlik huquqi.* Shaxsning jismoniy daxlsizligini ta'minlashda davlat tintuv qilinaётган shaxsning qadr-qimmatini kamsitmaydigan tarzda o'tkazilishini ta'minlash uchun samarali choralar ko'rishi shart. Bunda shaxsiy tintuvni yoki tibbiy tekshiruvni amalga oshirayotgan tibbiyot xodimi ko'zdan kechirilayotgan shaxs bilan bir jinsda shaxs bo'lishi kerak.

9. *Shaxsiy hayot haqida ma'lumot.* Davlat har qanday shaxsning shaxsiy hayotiga taalluqli ma'lumotlarni olish, qayta ishlash va undan foydalanish vakolatiga ega bo'lmagan

shaxslar qo'liga tushmasligi va ushbu ma'lumotlardan manfur maqsadlarda foydalanilmasligini ta'minlash uchun samarali choralar ko'rishi kerak.

10. *Shaxsga doir ma'lumotlarni tuzatish huquqi.* Har bir shaxs, agar rasmiy hujjatlarda noto'g'ri shaxsiy ma'lumotlar mavjud bo'lsa yoki noqonuniy to'plangan yoki qayta ishlangan bo'lsa, ma'lumotlarni tuzatish yoki o'chirishni talab qilish huquqiga ega.[25]

Shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash BMT Inson huquqlari bo'yicha qo'mitasining Fuqaroviy va siyosiy huquqlar to'g'risidagi xalqaro paktning 17-moddasida bergan izohiga binoan ushbu majburiyatlarni shaxsiy daxlsizlik huquqini himoya qilishning minimal xalqaro standartlari sifatida tavsiflash mumkin.

2015-yil iyul oyida ushbu rezolyutsiyadan so'ng BMT Inson huquqlari kengashi shaxsiy daxlsizlik huquqi bo'yicha maxsus ma'ruzachini tayinladi.

2018-yilda BMT Inson huquqlari bo'yicha Oliy komissari BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashiga 2018-yil avgust oyida bo'lib o'tgan 39-sessiyada raqamli asrda shaxsiy daxlsizlik huquqiga bag'ishlangan hisobotini taqdim etdi.

BMT Oliy komissarining 2018-yilgi hisobotida shaxsiy daxlsizlik huquqini himoya qilish kontekstida shaxsiy ma'lumotlarni tartibga solish bo'yicha eng batafsil tavsiyalar mavjud. Tavsiyalar a'zo davlatlarga ham, tijorat kompaniyalariga ham tegishli. Quyidagilar tahlilini amalga oshirsak:

a) shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini samarali himoya qilish uchun xalqaro inson huquqlari standartlariga mos keladigan samarali, mustahkam va keng qamrovli shaxsiy hayot daxlsizligi huquqini himoya qiluvchi qonunchilikni yaratish;

b) davlat ma'lumotlarni ko'p talab qiluvchi tizimlar, shu jumladan, biometrik ma'lumotlarni to'plash va saqlash bilan bog'liq ma'lumotlar bazalarini qonuniy maqsadga erishish uchun zarur va mutanosib ekanligini ko'rsata olsagina joriy etilishini ta'minlash;

d) shaxsiy ma'lumotlarga noqonuniy ishlov berilganligi, ma'lumotlarning maxfiyligini ta'minlash amaliyotini nazorat qilish, huquqbuzarliklarni tekshirish, shaxsning shikoyatlarini qabul qilish hamda jarimalar va boshqa samarali jazo choralari qo'llash vakolatiga ega mustaqil organlarni tashkil etish;

e) tegishli qonunchilik va boshqa vositalar orqali shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining har qanday cheklanishi, shu jumladan, aloqalarni kuzatish va ma'lumotlar almashish inson huquqlari xalqaro standartlariga, shu jumladan, fuqaroligi yoki joylashgan joyidan qat'i nazar, qonuniylik, zarurat va mutanosiblik tamoyillariga muvofiqligini ta'minlash. Bunda raqamli texnologiyalar orqali kuzatuv shaxsning jinoiy xatti-harakatlarni sodir etganligi yoki sodir etayotganligi, shuningdek, shaxsning davlat xavfsizligiga muayyan tahdidi bilan bog'liq harakatlarni amalga oshirayotganligi to'g'risida gumonning asoslari mavjud bo'lishi lozim;

f) shaxsiy hayot daxlsizligi huquqi buzilgan shaxslarga huquqlarini tiklashning transchegaraviy mexanizmlarini yaratish.

So'nggi 30 yillikda shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlash bilan bog'liq masalalarga qaratilgan qonun davlatlar miqyosida ham keng o'sishining guvohi bo'lmoqdamiz. Axborot texnologiyalari rivojlanishi bilan xorijiy davlatlarda shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishga bo'lgan talab ham oshib bormoqda.

Ma'lumotlarni himoya qilishga qaratilgan dastlabki tushunchalar Germaniya qonunchiligida uchraydi. Jumladan, "Datenschutz" atamasi – "ma'lumotlarni himoya qilish" (data protection) boshqa davlatlar qonunchiligiga o'z aksini topa boshlagan.

Rivojlangan davlatlarda shaxsga doir ma'lumotlarning tahlilini ko'rib chiqish maqsadga muvofiq. Jumladan, Kanadada shaxsiy ma'lumotlarning himoyasini tartibga soluvchi bir nechta qonun mavjud bo'lib, xususan, milliy darajada xususiy sektorda shaxsiy ma'lumotlarni to'plash, ulardan foydalanish va oshkor qilish bog'liq munosabatlarni tartibga soluvchi Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va elektron hujjatlar to'g'risidagi (PIPEDA, BILL C-6) qonun qabul qilingan va ushbu qonun 2018-yil noyabr oyida o'zgartirilgan va bir necha majburiy qonunni o'z ichiga olgan. Federal departamentlar va Crown Corps kabi davlat sektori uchun ma'lumotlar maxfiyligi 1983-yildagi Maxfiylik to'g'risidagi qonun bilan tartibga solinadi.

1999-yilda Finlandiyada Shaxsiy ma'lumotlar to'g'risidagi qonunning yangi tahriri qabul qilinadi, ushbu qonunda shaxsiy ma'lumotlar to'g'risidagi ta'rifni o'rganish ahamiyatga molik. "Shaxsiy ma'lumotlar" tushunchasi shaxsning va uning xususiyatlarini yoki hayotiy sharoitlarining tavsifini anglatib, bu ma'lum bir shaxsni yoki uning oilasini yoki u bilan bir uyda yashaydiganlarni tavsiflovchi sifatida tan olinishi mumkin. Shuni ta'kidlash lozimki, ushbu qonunda "Shaxsiy kredit ma'lumotlari" ham jismoniy shaxsning moliyaviy holatini, uning majburiyatlarini bajarish qobiliyatini, unga berilgan kredit ishonch darajasini baholashda foydalanish uchun mo'ljallangan shaxsiy ma'lumotlarni anglatishi nazarda tutilgan.[26]

Raqamli texnologiyalar asrida shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash uchun shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish lozim.

Tadqiqot natijalar tahlili

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishning minimal standartlari.

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishning xalqaro standartlari 40 yil davomida rivojlandi. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, shaxsiy ma'lumotlar tarixan shaxsiy hayot daxlsizligi huquqining bir elementi shaxs to'g'risidagi ma'lumotlar sifatida ko'rib chiqilgan. Buni xalqaro hujjatlarda "ma'lumotlar maxfiyligi" (data privacy) va "shaxsiy hayot daxlsizligi huquqi" (right to privacy) atamalarining birgalikda ishlatilishida ko'rish mumkin.

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha xalqaro darajadagi birinchi hujjatlardan biri 1980-yildagi Yevropa Kengashining 108-sonli konvensiyasi bo'lib, De Terwangne'ga ko'ra, ushbu xalqaro hujjat shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha dastlabki minimal standartlar deb hisoblanadi. Ushbu hujjatlarni tahlil qiladigan bo'lsak, sakkizta tamoyilni ajratib ko'rsatish mumkin

1. **Cheklangan yig'ish prinsipi** – ma'lumotlar qonuniy, ma'lumotlar subyekting roziligi bilan olinishi kerak.

2. **Ma'lumotlar sifati prinsipi** – shaxsiy ma'lumotlar ulardan foydalanish maqsadlariga mos kelishi va bu borada aniq, to'liq va dolzarb bo'lishi kerak.

3. **Maqsadni aniqlash prinsipi** – shaxsiy ma'lumotlarni to'plash maqsadlari ma'lumotlarni yig'ish vaqtidan kechiktirmasdan aniqlanishi kerak.

4. **Foydalanishni cheklash prinsipi** – shaxsiy ma'lumotlar oshkor qilinmasligi, yig'ish vaqtida ko'rsatilganlarga mos kelmaydigan maqsadlarda foydalanilmasligi kerak.

5. **Xavfsizlik prinsipi** – shaxsiy ma'lumotlar yo'qolishi yoki ruxsatsiz kirish, yo'q qilish, foydalanish, o'zgartirish yoki ma'lumotlarni oshkor qilish kabi xavflardan oqilona xavfsizlik choralarini bilan himoyalangan bo'lishi kerak.

6. **Ochiqlik prinsipi** – shaxsiy ma'lumotlar sohasidagi ishlanmalar, amaliyotlar va siyosatlariga nisbatan umumiy ochiqlik siyosati bo'lishi kerak.

7. **Jismoniy shaxslarning ishtirok etish prinsipi** – ma'lumotlar subyektlari ma'lumotlarga kirish va ularni tuzatish huquqiga ega bo'lishi kerak.

8. **Javobgarlik prinsipi** – ma'lumotlar nazoratchisi yuqoridagi prinsiplarga muvofiq ishlashini ta'minlash choralariga muvofiqligi uchun javobgar bo'lishi kerak.

Ushbu minimal standartlar hozirda ko'plab mamlakatlarda har qanday shaxsiy ma'lumotlar qonunining bir qismi sifatida qabul qilinadi.

Shundan so'ng 2001-yilda Yevropa Kengashining 108-konvensiyasiga qo'shimcha protokol qabul qilindi. Ushbu hujjatlar shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishning yangi **ikkinchi avlod standartlarini joriy etdi**, masalan:

1. **Belgilangan manzil ma'lumotlarini eksport qilish cheklovlari** – maxfiylikni himoya qilishning tegishli standartiga ega bo'lmagan mamlakatlarga shaxsiy ma'lumotlarni eksport qilish bo'yicha cheklovlarni talab qilish.

2. **Minimal to'plash** – ma'lumot to'plash faqat "cheklangan" emas, balki yig'ish uchun zarur minimal bo'lishi kerak.

3. **Qonuniy qayta ishlash** – "qonuniy qayta ishlash" uchun umumiy talab.

4. **Dastlabki tekshirishlar** – potensial yuqori darajadagi xavfga ega bo'lgan shaxsiy ma'lumotlar tizimlari foydalanishga topshirilgunga qadar aniqlanishi va tekshirilishi kerak.

5. **Yo'q qilish** – shaxsiy ma'lumotlarni saqlash maqsadlariga erishilgandan keyin yo'q qilish yoki anonimlashtirish.

6. **"Nozik (sensitive)" ma'lumotlarni himoya qilish** – maxfiy ma'lumotlarning ayrim toifalari uchun qo'shimcha himoya.

7. **Avtomatlashtirilgan qayta ishlashni boshqarish** – vakolatli organlar ma'lumotlar subyektlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan avtomatlashtirilgan qarorlar qabul qilish tizimlari odamlar tomonidan tekshirilishini ta'minlashi kerak va ma'lumotlar subyektlari bunday avtomatlashtirilgan ma'lumotlarni qayta ishlash mantig'ini bilishi kerak.

8. **To'g'ridan to'g'ri marketingdan voz kechish** – to'g'ridan to'g'ri marketingda shaxsiy ma'lumotlardan foydalanishdan "boshqarmaslik" variantini taqdim etish talabi.

Bu me'yorlar Yevropa Ittifoqi mamlakatlarining qonunlarida o'z aksini topgan.

Yevropada **uchinchi avlod standartlarining** paydo bo'lishi katta ma'lumotlar texnologiyasining jadal rivojlanishi va global hajmlarda xususiy kompaniyalar tomonidan to'plangan shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashga oid muammolar bilan bog'liq bo'lib, 2018-yilda Yevropa Parlamenti va Kengashining Shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlash va bunday ma'lumotlarning erkin harakatlanishi bo'yicha jismoniy shaxslarni himoya qilish to'g'risidagi 2016/679-sonli reglamentining yangi qoidalari (GDPR) kuchga kirgan.

Shu bilan birga, Yevropa Parlamenti va Kengashining 2016-yil 27-apreldagi Shaxsiy ma'lumotlarga nisbatan huquqbuzarliklarning oldini olish, tergov qilish va aniqlash maqsadida

vakolatli organlar tomonidan shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlash to'g'risidagi 2016/680-sonli direktivasi qabul qilingan.

Demak, ushbu hujjatlarni tahlil qilsak, ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha Yevropa qonunchiligini isloh qilishdagi asosiy o'zgarishlar quyidagilardan iborat:

1. Bu butun Yevropa Ittifoqida qo'llanadigan ma'lumotlarni himoya qilish qoidalarining umumiy to'plami hisoblandi.

2. Barcha kompaniyalar ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha barcha harakatlar to'g'risida ma'lumotlarni himoya qilish organlarini xabardor etishlari haqidagi joriy talab o'rniga reglament ma'lumotlarini qayta ishlash bazalarining mas'uliyati va javobgarligini oshirishni nazarda tutadi.

3. Kompaniyalar va tashkilotlar ma'lumotlarni himoya qilish talablarining jiddiy buzilishi to'g'risida imkon qadar tezroq (agar iloji bo'lsa, 24 soatdan kechiktirmay) milliy nazorat organini xabardor qilishlari shart.

4. Tashkilotlar asosiy ro'yxatdan o'tish joyida Yevropa Ittifoqi mamlakatidagi faqat bitta milliy ma'lumotni himoya qilish organi bilan ishlaydi. Odamlar ma'lumotlari Yevropa Ittifoqidan tashqaridagi kompaniya tomonidan qayta ishlansa ham, o'z mamlakatlaridagi ma'lumotlarni himoya qilish organiga murojaat qilishlari mumkin.

5. Ma'lumotlarni qayta ishlashga rozilik zarur bo'lgan barcha holatlar aniq ko'rsatilgan bo'lishi.

6. "Unutilishga" bo'lgan huquq odamlarga Internetdagi ma'lumotlarni himoya qilishga yordam beradi, agar shaxs shaxsiy ma'lumotlarini saqlash uchun qonuniy sabab bo'lmasa, ularga o'z ma'lumotlarini o'chirish imkoniyatini beradi.

7. Yevropa Ittifoqi bozorida faoliyat yurituvchi va Yevropa Ittifoqi fuqarolariga o'z xizmatlarini taklif qiluvchi kompaniyalar Yevropa Ittifoqidan tashqarida ma'lumotlarni qayta ishlashda Yevropa Ittifoqi qoidalariga rioya etishlari talab qilinadi.

8. Yevropa Ittifoqiga a'zo mamlakatlar ma'lumotlarni himoya qilish qoidalarini buzgan kompaniyalarga jarima solish huquqiga ega bo'ladi. Jarimalar miqdori 1 million yevro yoki kompaniya yillik aylanmasining 2 foiziga teng.

GDPRda ma'lumotlarni himoya qilish qonunlari Yevropa Ittifoqiga a'zo barcha davlatlarda bir xil bo'lishini nazarda tutuvchi qoidalar mavjud. Shu bois GDPR Yevropa Ittifoqi bo'ylab ma'lumotlarni himoya qilish qoidalarining yagona to'plamini nazarda tutadi. Bu esa mamlakatda huquqiy ishonchlilik muhitini yaratadi, bu ham operatorlar, ham ma'lumotlar subyektlari uchun foyda keltiradi.

GDPR hozirda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishda dunyodagi eng kuchli rejim hisoblanadi. G. Buttarellining fikriga ko'ra, Yevropadan boshqa mamlakatlarga ham "oltin standart" o'rnatishga xizmat qilishi mumkin. Yevropa Ittifoqi fuqarolari ma'lumotlarini qayta ishlovchi kompaniyalardan GDPR qoidalariga qayerda bo'lishidan qat'i nazar, rioya etishni talab qilish bu standartlarni Yevropa Ittifoqidan tashqariga ham kengaytirish imkoniyatini oshiradi.

Xulosalar. Yuqorida nomlari keltirilgan xorijiy va milliy olimlarning ishlari va xalqaro standartlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston Respublikasida shaxsiy hayot daxlsizligini ta'minlash tizimini takomillashtirish bo'yicha quyidagi istiqbolli yo'nalishlar belgilab olinishi maqsadga muvofiq bo'ladi:

birinchidan, shaxsga doir ma'lumotlarni operator va tegishli shaxs tomonidan nazorat qilish, shaxsiy ma'lumotlarni qayta ishlash jarayoni shaffofligini oshirish, axborot almashinuvini maqbullashtirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish;

ikkinchidan, shaxsga doir ma'lumotlarni saqlash va ishlov berishda, operatorlarni tanlashda mas'uliyat hamda tegishli mansabdor shaxslarning bilim va malakasini oshirish;

uchinchidan, shaxsiy hayot daxlsizligiga oid ma'lumotlar reyestrini shakllantirish orqali shaxsiy ma'lumotlardan ommaviy manfaatlar nuqtayi nazaridan foydalanishning aniq mexanizmini ishlab chiqish;

to'rtinchidan, shaxsiy hayot daxlsizligiga oid ma'lumotlar bilan ishlovchi shaxslarga, ekspert va mutaxassislarga qo'yiladigan malaka talablarini ishlab chiqish taklif qilinadi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Available at: <https://kun.uz/uz/news/2022/09/08/sariosiyoda-4-sinf-oquvchisi-zorlangan-holat-boyicha-prokuror-va-iib-masulining-javobi-bir-biriga-togri-kelmayapt-i>
2. O'zbekistonda ham koronavirus qayd etildi [The coronavirus was also recorded in Uzbekistan]. Available at: <https://xabardor.uz/uz/x/576521>
3. Uzbekistan News Agency website. Available at: <https://uza.uz/uz/posts/shaxsiy-hayot-daxlsizligi-konstituciaviy-kafolatlanmoqda-393451>
4. What is happening around MP Feruza Babasheva? Available at: <https://www.gazeta.uz/uz/2021/11/18/feruza-babasheva/>
5. Violation of privacy is prohibited by law. Available at: <https://iiv.uz/uz/news/shaxsiy-hayot-daxlsizligini-buzish-qonun-bilan-taqiqlangan>
6. Murphy M. C., Wilds M. R. X-rated X-ray invades privacy rights. Criminal Justice Policy Review. 2001, no. 4, pp. 333–343.
7. The Central Bank urges to beware of fraudulent situations. Available at: <https://cbu.uz/uz/press-center/news/425173/>
8. Soliev S. va Sh.Nazarov Hususiy mulk daxlsizligini ta'minlash // Odil sudlov. – T., 2021. – № 2. – B. 26.
9. Mo'minov O. Yana aybsizlik prezumpsiyasi haqida // Advokat. – T., 2020. – № 3. – B. 29.
10. Izzatullaev B. O'zbekistonda elektron hukumat // Odil sudlov. – T., 2021. – № 8. – B. 23.
11. Shermuhammedova A. Mamlakatimizda ijtimoiy tarmoqlarning shakllanishi, tendensiyalari va xususiyatlari // Fuqarolik jamiyati. – T., 2021. – № 2. – B. 25.
12. Naomi Colvin. "Whistle-Blowing as a Form of Digital Resistance: State Crimes and Crimes Against the State." State Crime Journal, vol. 7, no. 1, 2018, P. 41.
13. Carly Nyst. "Secrets and Lies: The Proliferation of State Surveillance Capabilities and the Legislative Secrecy Which Fortifies Them – An Activist's Account." State Crime Journal, vol. 7, no. 1, 2018, P. 19.
14. Pozen, David E. "Privacy-Privacy Tradeoffs." The University of Chicago Law Review, vol. 83, no. 1, 2016, P. 225.
15. Bambauer, Derek E. "Privacy versus security" The Journal of Criminal Law and Criminology (1973), vol. 103, no. 3, 2013, P. 669.
16. Cohen, Julie E. "What privacy is for." Harvard Law Review, vol. 126, no. 7, 2013, P. 1904.
17. Rule J. B. Privacy in peril: How we are sacrificing a fundamental right in exchange for security and convenience. Oxford University Press, 2007. Available at: https://books.google.co.uz/books?hl=ru&lr=&id=WKxMuD-002wC&oi=fnd&pg=PR7&ots=MdS4FZ41lY&sig=Q6bQ68la uM1nRiBeTRugNe8MgM&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

18. Stepanović I. et al. Modern technology and challenges to protection of the right to privacy. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*. 2014, no. 3, pp. 167–178. Available at: <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0003-2565/2014/0003-25651403167S.pdf>
19. Prosser, W. L. (1960). Privacy. *California Law Review*, no. 48, pp. 383-423. <http://dx.doi.org/10.2307/3478805>
20. Fakhridin, M. STAGES OF DEVELOPMENT OF THE CONSTITUTIONAL GUARANTEES OF THE RIGHT TO PRIVACY IN UZBEKISTAN. *World Bulletin of Management and Law*, 2023, no. 19, pp. 67–72.
21. Solove D. J. A taxonomy of privacy. *University of Pennsylvania law review*, 2006, pp. 477–564.
22. Solove DJ 2006. Maxfiylik taksonomiyasi [A taxonomy of privacy]. *Pensilvanie law University Rev.* 154, no 3, 477.
23. De Terwangne C. Council of Europe convention 108+: A modernised international treaty for the protection of personal data. *Computer Law & Security Review*. 2021, p. 105497.
24. Regulation P. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council. Regulation (eu). 2016, p. 2016.
25. Sajfert J., Quintel T. Data Protection Directive (EU) 2016/680 for police and criminal justice authorities.
26. Buttarelli G. The EU GDPR as a clarion call for a new global digital gold standard. *International Data Privacy Law*, 2016, no. 2, pp. 77-78.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 8 (4) – 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**Ижтимоий-гуманитар фанларнинг
долзарб муаммолари**” электрон
журнали 2020 йил 6 август куни 1368-
сонли гувоҳнома билан давлат
рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой
тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-
уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).